

Olga DĄBROWSKA-
-CENDROWSKA Sprawozdanie z działalności
Komisji Prasoznawczej Oddziału
PAN w Krakowie za rok 2024

*A report on the work of the Commission of Press
Studies of the Cracow Branch of the Polish Academy
of Sciences in 2024*

22 marca 1973 roku Prezydium Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie uchwałą nr 14 zaakceptowało wniosek-memoriał dyrekcji Ośrodka Badań Prasoznawczych o utworzenie komisji, która by się zajmowała analizą funkcjonowania prasy, radia i telewizji¹. Inicjatorzy w osobach ówczesnego doc. dr. hab. Walerego Pisarka i dr. hab. Tomasza Gobana-Klasa przedstawili pomysł skupienia w tym swoistym centrum badaczy mediów masowych i wyróżniających się praktyków dziennikarstwa w celu koordynacji badań i aktywizacji środowiska naukowego. Komisja Prasoznawcza działa nadal.

Główną formą aktywności Komisji jest działalność odczytowa na posiedzeniach naukowych, a w ograniczonym stopniu działalność wydawnicza oraz organizowanie lub/ i współorganizowanie konferencji naukowych. Od roku 1998 nieprzerwanie do dzisiaj ukazuje się organ prasowy Komisji „Rocznik Historii Prasy Polskiej”, w którym zamieszczane są m.in. rozprawy prezentowane na cyklicznych posiedzeniach

¹ *Sprawozdanie z działalności Komisji Prasoznawczej za rok 1973*, Kraków 10 stycznia 1974 r. s. 1. – złożone do Działu Komisji, Ośrodków i Zespołów Polskiej Akademii Nauk Oddział w Krakowie; B. Kolowca, *Powołanie Komisji Prasoznawczej przy Krakowskim Oddziale PAN*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1973, z. 4, s. 180; M. Glogier, *Komisja Prasoznawcza Oddziału PAN w Krakowie w latach 1973–1998. Geneza, program, ludzie*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 1998, t. 1, z. 1–2, s. 294.

naukowych. W 2019 roku periodyk znalazł się na liście czasopism B z 40 punktami. Dzięki nieustająco podnoszonej jakości merytorycznej kwartalnika w 2020 roku uzyskał on 70 punktów, następnie 140; obecnie dysponuje 70 punktami. Zawartość pisma w całości jest dostępna w sieci.

„Rocznik Historii Prasy Polskiej” wydawany jest wspólnie przez PAN i Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Funkcję redaktora naczelnego nadal pełni prof. dr hab. Grażyna Wrona. W skład Kolegium Redakcyjnego, poza redaktorem naczelną, wchodzi: prof. dr hab. Jerzy Jarowiecki (redaktor honorowy), dr hab. Michał Rogoż, prof. UKEN (sekretarz redakcji), dr hab. Władysław M. Kolasa, prof. UKEN (redaktor wersji elektronicznej), prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz, prof. dr hab. Łukasz Sroka, dr hab. Maciej Malinowski, prof. ANS w Nowym Sączu (redaktor językowy) oraz sekretarz techniczny dr Ewa Wójcik.

Zapoczątkowane w kwietniu 2020 roku (z uwagi na przedłużającą się sytuację pandemiczną) spotkania naukowe Komisji w trybie zdalnym są kontynuowane. Dzięki takiej formule pracy Komisji wyniki swoich badań w 2024 roku zaprezentowały przedstawicielki i przedstawiciele sześciu uniwersytetów w Polsce oraz jednego zagranicznego, Uniwersytetu Wileńskiego. Tematyka wystąpień koncentrowała się wokół różnych zagadnień związanych z prasoznawstwem w jego szerokim rozumieniu. Problematyka dotyczyła następujących kwestii szczegółowych: prasy kobiecej w ujęciu historycznym, środowiska dziennikarskiego, tematyki poruszanej na łamach współczesnych tygodników opiniotwórczych, prawa do informacji, edukacji medialnej w Polsce i we Francji w ujęciu porównawczym, prasy katowickiej okresu PRL oraz sytuacji prasy regionalnej w Polsce w latach 1989–2024. Podsumowując, w 2024 roku odbyło się 8 posiedzeń (3 hybrydowe — w siedzibie Oddziału PAN w Krakowie, ul. św. Jana 28 oraz za pomocą narzędzia Microsoft Teams, 5 online — za pomocą narzędzia Microsoft Teams), w których wzięło udział 220 osób. Szczegółowy porządek wystąpień zaprezentowano poniżej:

- **10.01.** — **dr Katarzyna Wodniak** (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), *Forma edytorska „Przyjaciółki” lata 1957–1989.*
- **13.03.** — **prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz** (Uniwersytet w Białymstoku), *Dziennikarka Jadwiga Krawczyńska i kwestia kobieca.*
- **10.04.** — **dr hab. Magdalena Przybysz-Stawska, prof. UŁ,** *Konflikt rosyjsko-ukraiński w świetle polskich tygodników opiniotwórczych (2022–2023).*
- **8.05.** — **prof. dr Andrius Vaišnys** (Uniwersytet Wileński, Centrum Dziennikarstwa i Badań nad Mediami), *Przywództwo historyczne na łamach prasy współczesnej. Przypadek litewski.*
- **12.06.** — **dr hab. Maria Łoszevska-Ołowska** (Uniwersytet Warszawski), *Granice prawa do informacji o osobach publicznych oskarżonych o przestępstwo.*
- **9.10.** — **dr hab. Katarzyna Gajlewicz, mgr Dagmara Sidyk-Furman** (Uniwersytet Warszawski), *Czy dobre praktyki przekraczają granice geograficzne? Polskie i francuskie zależności kulturowe w zakresie edukacji medialnej.*

- **13.11.** — **dr hab. Paweł Sarna, prof. UŚ**, *Problemy społeczne na łamach katowickiego tygodnika „Co Dalej” (1957–1958) w kontekście odwrotu od przemian Października 1956 roku.*
- **13.12.** — **dr hab. Adam Szynol, prof. UW**, *Prasa regionalna w Polsce w epoce zanikających wydań papierowych.*

Ponadto Komisja Prasoznawcza współorganizowała wraz z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną im. C.K. Norwida w Zielonej Górze, Instytutem Nauk o Informacji Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej oraz Zakładem Dziennikarstwa i Nauk o Mediach Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Zielonogórskiego konferencję naukową pt. ***Miasto starsze niż prasa II***, która odbyła się w dniach 11–13.09.2024 r. Celem konferencji była analiza stanu i kierunków badań nad polską prasą oraz w szerszym zakresie prezentacja obszarów badawczych współczesnych medioznawców. Wykłady wprowadzające podczas tegorocznego spotkania wygłosili: dr hab. Wojciech Browarny, prof. UW oraz prof. dr hab. Agnieszka Ogonowska. Badacze związani z Komisją Prasoznawczą są przekonani, że nadszedł czas, aby badania nad prasą poszczególnych regionów Polski uzupełnić i pogłębić, zaprezentować oraz ocenić ich aktualny stan w szerszym ogólnopolskim kontekście, w szczególności w perspektywie metodologicznej, głównie metodologii badań nad prasą regionalną, badań nad czytelnictwem czasopism regionalnych. Ponadto w czasie konferencji zastanawiano się nad kierunkami, osiągnięciami i brakami współczesnych polskich badań prasoznawczych, z uwzględnieniem uwarunkowań rozwoju i kondycji współczesnego dziennikarstwa.

Program konferencji:

11 września 2024 r.

Zwiedzanie MUZEUM ILUSTRACJI KSIĄŻKOWEJ

11.00 UROCZYSTE OTWARCIE KONFERENCJI — **prof. dr hab. Grażyna Wrona**, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, **dr Andrzej Buck**, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze

11.15–12.15 WYKŁAD INAUGURACYJNY **prof. dr hab. Agnieszka Ogonowska** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) *Kompetencje cyfrowe i edukacja medialna 4.0. Nowe wyzwania cywilizacyjne i perspektywy badawcze w erze algorytmów i sztucznej inteligencji* Online: <https://www.youtube.com/live/t9zJx3AAYLA>

I SESJA

Moderator: **prof. dr hab. Grażyna Wrona** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

12.15–12.35 **dr hab. Katarzyna Gajlewicz-Korab, dr Filip Świtkowski** (Uniwersytet Warszawski) *Media publiczne w erze platform. Szanse i zagrożenia, analiza wybranej problematyki*

12.35–12.55 **mgr Agata Chrobot** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) *Główne bohaterki polskich seriali Netflixa (2018–2023) w kontekście kultury konwergencji i przenikania do świata pozaekranowego*

12.55–13.15 **dr Janusz Łastowiecki** (Uniwersytet Zielonogórski) *Zjawisko producenta na przykładzie contentu Wierszy Mateusza Morawieckiego pisanych w Excelu*

II SESJA

Moderator: **prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)

14.30–14.50 **dr Bożena Jaskowska** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) *Wizerunek cyklistki na łamach pierwszych polskich czasopism rowerowych z XIX w.: „Cyklista” i „Koło”*

14.50–15.10 **prof. dr hab. Grażyna Wrona** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) *Dziennikarze i wydawcy prasowi z ziem byłego zaboru pruskiego w Sejmie Ustawodawczym (1919–1922)*

15.10–15.30 **dr Andrzej Buck** (WiMBP im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze) *Przeobrażenia na rynku prasy literackiej młodych i dla młodych po roku 1945. Konkurencja, konwergencja czy konieczność?*

15.30–15.50 **dr hab. Olga Dąbrowska-Cendrowska, prof. UJK** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) *Prasa kobieca w Polsce w latach 1989–2023. Najważniejsze tytuły i redaktorki naczelne oraz procesy zachodzące w obrębie segmentu prasowego*

15.50–16.10 PRZERWA

III SESJA

Moderator: **prof. dr hab. Bożena Koredczuk** (Uniwersytet Wrocławski)

16.10–16.30 **prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) *„Post Scriptum”. Independent Magazine of Literature and the Arts (2019) — niszowy kwartalnik dla inteligencji*

16.30–16.50 **dr hab. Radosław Domke, prof. UZ** (Uniwersytet Zielonogórski) *Czasopismo FILM jako przykład prasy filmoznawczej*

16.50–17.10 **mgr inż. Emanuel Studnicki** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) *Wino i winiarstwo w świetle lokalnej prasy Krakowa w latach 80. XX w.*

17.10–17.30 **dr Sabina Kwiecień** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) *„Czas Wina” — magazyn promujący kulturę wina*

17.30–18.00 DYSKUSJA

18.00–18.15 ZAKOŃCZENIE OBRAD

12 września 2024 r.

IV SESJA

Moderator: **prof. dr hab. Grażyna Gzella** (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

10.00–11.00 WYKŁAD WPROWADZAJĄCY **dr hab. Wojciech Browarny, prof. UW** (Uniwersytet Wrocławski) *Anatomia nowoczesnego regionu. O związkach środowiska, kultury i pamięci* Online: https://www.youtube.com/live/JqJIH4BdM_A

11.00–11.20 **prof. dr hab. Bożena Koredczuk** (Uniwersytet Wrocławski) *„Annales Silesiae” (1960–2009) — wrocławski rocznik naukowy*

11.20–11.40 **dr hab. Krzysztof Wasilewski, prof. PK** (Politechnika Koszalińska) *„Rocznik Koszaliński”, peryferia i konstruowanie Pomorza Środkowego*

11.40–12.10 DYSKUSJA

12.10–12.30 PRZERWA

V SESJA

Moderator: **prof. dr hab. Grażyna Gzella** (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

12.30–12.50 **dr hab. Jolanta Kępa-Mętrak, prof. UJK** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) *Zmiany form komunikowania się samorządów ze społecznościami lokalnymi: część 1. od prasy do...*

12.50–13.10 **mgr Daria Malicka** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) *Zmiany form komunikowania się samorządów ze społecznościami lokalnymi: część 2 ... do mediów społecznościowych*

13.10–13.30 **dr Kaja Rostkowska** (Uniwersytet Zielonogórski) *Przekształcenia prasy samorządowej województwa lubuskiego. Aspekty teoretyczne i empiryczne*

13.30–13.50 **prof. dr hab. Magdalena Steciąg** (Uniwersytet Zielonogórski) *Dziennikarstwo w dobie antropocenu. Lokalne media wobec katastrofy ekologicznej na Odrze w 2022 r. — raport z badań prowadzonych na Uniwersytecie Zielonogórskim w ramach specjalności dziennikarstwo ekologiczne*

13.50–14.20 DYSKUSJA

14.20–14.30 ZAKOŃCZENIE OBRAD

18.00 Czwartek Lubuski — spotkanie autorskie z Mateuszem Karkoszką z udziałem Jana Świrepy. Promocja książki *Lato zamknięte w karafce. Przepisy na nalewki Jana Świrepy*.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im Cypriana Norwida w Zielonej Górze, Pro Libris Café im. Andrzeja K. Waśkiewicza (parter Biblioteki), al. Wojska Polskiego 9

13 września 2024 r.

VI SESJA

Moderator: **prof. dr hab. Magdalena Steciąg** (Uniwersytet Zielonogórski)

9.00–9.20 **dr hab. Aneta Firlej-Buzon, prof. UW** (Uniwersytet Wrocławski) *Budowa gospodarki planowej w Ziemi Lubuskiej w latach 1945–1955 w świetle ogólnopolskich doniesień prasowych*

9.20–9.40 **dr Agnieszka Dylewska** (Uniwersytet Zielonogórski) „*Grünberger Hauskalender*” (1910–1940) jako medium regionalnej i kulturowej tożsamości

9.40–10.00 **dr hab. Aleksandra Lubczyńska, prof. UJK** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) „*Z Zielonogórskiej Kniei*”. *Biuletyn informacyjny PZŁ na tle współczesnej prasy łowieckiej*

10.00–10.20 **mgr Tomasz Jędraszak** (Miejska Biblioteka Publiczna im. Edwarda Stachury w Nowej Soli) *Nowosolska prasa zakładowa w latach 1947–1992*

10.20–10.40 PRZERWA

VII SESJA

Moderator: **prof. dr hab. Magdalena Steciąg** (Uniwersytet Zielonogórski)

10.40–11.00 **dr Przemysław Bartkowiak** (WiMBP im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze) *Solidarność Krośnieńska (1980–1982) jako przykład lubuskiej prasy bezdebitowej — wstęp do badań*

11.00–11.20 **dr Mikołaj Ochmański** (Uniwersytet Warszawski) *Zielonogórskie druki ulotne w zasobach Biblioteki Cyfrowej Polona*

11.20–11.30 DYSKUSJA

11.30–12.30 PANEL DYSKUSYJNY *Między współpracą a konkurencją — czy tworzymy wspólnotę badawczą?* (Prowadząca: prof. dr hab. Grażyna Wrona; udział wzięły: prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk, prof. dr hab. Magdalena Steciąg, dr hab. Olga Dąbrowska-Cendrowska, prof. UJK, dr hab. Aneta Firlej-Buzon, prof. UW, dr hab. Katarzyna Gajlewicz-Korab, prof. UW).

12.30–12.45 PODSUMOWANIE I ZAKOŃCZENIE OBRAD

Komisja pracowała w 2024 roku pod kierunkiem Zarządu w składzie:

przewodnicząca:	— prof. dr hab. Grażyna Wrona,
wiceprzewodnicząca:	— prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk,
sekretarz komisji:	— dr hab. Olga Dąbrowska-Cendrowska, prof. UJK,
członkowie:	— dr hab. Agnieszka Cieślik, prof. IH PAN,
	— dr hab. Michał Rogoż, prof. UKEN,
	— dr hab. Władysław M. Kolasa, prof. UKEN,
przewodniczący honorowy:	— prof. dr hab. Krzysztof Woźniakowski,
sekretarz techniczny:	— dr Renata Zając.

W 2024 roku Komisja Prasoznawcza liczyła 25 członków reprezentujących najważniejsze ośrodki akademickie w Polsce (m.in. Białystok, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Opole, Rzeszów, Toruń, Wrocław). Komisja ma ugruntowaną pozycję w świecie naukowym, badacze z różnych ośrodków akademickich związani z prasoznawstwem, czy szerzej z mediami, ubiegają się o stałe w niej członkostwo.

Przy organizacji posiedzeń naukowych Komisja Prasoznawcza współpracowała również z Instytutem Nauk o Informacji Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej. W 2024 roku ukazały się 4 numery „Rocznika Historii Prasy Polskiej”.